

Vi vil ikke overlade døden til skæbnen

Allerede i ungdommen begynder mennesker i dag at udvikle en frygt for døden, og videnskabens overtag har gjort, at vi stirrer os blinde på et langt liv som et godt liv, siger filosof Anders Fogh Jensen. Samtidig tør vi ikke længere blande os i andres ønsker for den sidste tid

AF METTE SKOV HANSEN
skov@k.dk

Når filosof Anders Fogh Jensen holder foredrag om døden, begynder han gerne med at fortælle en græsk myte. Mere præcist fortæller han om Sisyfos, som rullede en stor sten op på toppen af et bjerg for blot at se den rulle ned ad bjergets anden side og derefter starte forfra med sine anstrengelser. Myten er ofte blevet brugt som et billede på håbløst arbejde, men for Anders Fogh Jensen er det Sisyfos' forhold til døden, der gør den interessant.

"Grunden til, at Sisyfos blev sat til det arbejde, var, at han ville leve et længere liv og derfor undslap døden ved at narre guderne. Straffen blev, at han fik uendeligt liv, men måtte bruge al sin tid på at rulle stenen op ad bjerget. Myten handler altså om, at man må indse og acceptere endeligheden," siger han.

Når myten om Sisyfos er relevant i dag, skyldes det netop, at vi mennesker har fået sværere ved at acceptere, at vi ikke selv er herrer over livets afslutning, siger Anders Fogh Jensen. Er man døende, kan man eksempelvis forlænge livet med behandling, og stopper hjertet med at slå, så kan det måske startes igen.

"Jeg siger ikke, at mennesker nogensinde har været glade for døden, men tidligere accepterede man i højere grad, at nogle ting var op til skæbnen. Når vi har fået et sværere forhold til døden, skyldes det, at vi også har få-

et sværere ved at finde os i, at vi alle er en del af noget, der er større end os selv. Vi fødes og opdrages til at være selvstændige, reflekterende individer, som selv står til ansvar for, hvordan vores skæbne udvikler sig. Derfor vil vi, at det er vores bevidsthed og vores analyse af verden, der afgør, hvordan vores liv ender."

Hvor myter tidligere var et redskab til at forklare mennesker om døden, retter vi i dag blikket mod videnskaben, siger Anders Fogh Jensen.

"Og når det kommer til døden, kan videnskaben i bund og grund kun hjælpe os med at udsætte den. Tanken er ikke længere at gå med naturen, men at gå imod den og se den som et rå materiale, hvis love vi kan aflure og udnytte til vores fordel."

For di videnskaben primært kun kan udskyde døden, prioriteres et længere liv i dag højere end et livskraftigt liv, siger Anders Fogh Jensen. Det er blevet svært at tale imod et langt liv, for allerede i en tidlig alder lærer vi at skulle leve sundt og dermed holde alderdommen væk så længe som muligt. Dette ses ifølge ham med kampagner om kost og motion og imod rygning, der ifølge advarslen på cigaretpakken kan gøre en "gammel tid".

"Dermed skabes der tidligt en frygt for aldring i os, der på et mere dagligdags plan tilskynder os til at arbejde mod noget større bagved, nemlig frygten for at blive til intet. Det at ville udskyde dø-

Tidligere kunne filosoffer definere det gode liv som et liv i balance eller et liv uden lidelse. Men de seneste 30-40 år er vi blevet stadig mere tilbageholdende med at veje andres liv på lige vægte.

ANDERS FOGH JENSEN, FILOSOF

◀ Allerede i en tidlig alder lærer vi at skulle leve sundt og dermed holde alderdommen væk så længe som muligt, og derfor er det blevet svært at tale imod et langt liv, siger Anders Fogh Jensen. – Foto: Leif Tuxen.

ET LIV UDEN DØD?

► **Lægevidenskaben kan holde os i live stadig længere. Men er vi ved at udvikle en kultur, hvor vi ikke vil acceptere døden og derfor forlænger livet til en grænse, hvor det gør mere skade end gavn? I denne serie ser Kristeligt dagblad nærmere på vores forhold til døden.**

den på plejehjem med hjerte starter begynder i virkeligheden længe inden med frygten for aldring," siger han og tilføjer, at døden samtidig stadig er forbundet med stor angst.

"Vi er ikke nået længere med at forstå den grænse, som døden er, og hvad der sker bagefter. Tværtimod står flere end tidligere i dag over for en sort mur, fordi man uden en religion og mytologi når den konklusion, at vi bliver til ingenting. Ikke engang til det kosmos, vi kom af."

Hvor livsforlængende behandling for nogle kan være meget værd, ender andre i stedet med at få en længere

og mere smertefuld død. Derfor anbefales det ofte, at man bliver bedre til at tale med syge og ældre om døden, hvilket dog er blevet besværliggjort af, at der ikke længere findes nogen definition på det gode liv, siger Anders Fogh Jensen.

"Tidligere kunne filosoffer definere det gode liv som et liv i balance eller et liv uden lidelse. Men de seneste 30-40 år er vi blevet stadig mere tilbageholdende med at veje andres liv på lige vægte. Hver enkelt skal selv afgøre, hvad det gode liv er, og derfor vil vi ikke blande os for meget i deres ønsker for den sidste tid," siger han og tilføjer, at man frygter at komme til at påvirke den syges valg.

"Et ofte tilbagevendende tema i den moralske debat er, om nogen vil sige nej til behandling, fordi de føler sig til besvær. Spørgsmålet er, hvem der kan beslutte, om det er mere værdigt at for-

længe livet. Det tør ingen længere sige. I stedet frygter man at komme til at fungere som overtalelseskraft."

Dog tror Anders Fogh Jensen, at mennesker i fremtiden vil blive bedre til at tale om døden.

"Jeg synes, min generation virker bedre til at snakke om døden end mine forældres generation, og den yngre generation bliver måske endnu bedre. Det skyldes, at vi bliver mere psyko-edukerede, hvilket betyder, at vi bliver bedre til at tale om følelser og frygt. Vi er på godt og ondt ved at udvikle en mere psykologisk og sentimental kultur, hvor vi forventes at kunne artikulere, hvordan vi har det. Så man kan håbe, at det også indebærer, at vi bliver bedre til at tale sammen om den sidste tid."

DEBAT SIDE 11

Nyhedsdirektør på TV 2 er stoppet

/ritzau/

Michael Dyrby er fratrukket sin stilling som nyhedsdirektør på TV 2 med øjeblikkelig virkning. Han har opsagt stillingen på grund af private forhold, oplyser TV 2.

57-årige Dyrby orienterede TV2's direktør, Merete Elstrup, i mandags, hvor de

blev enige om, at det ikke kunne være anderledes. Dyrby har haft en affære, som har udløst hans fratrædelse, skriver han i en pressemeddelelse.

Dyrby bliver afløst af Mikkel Hertz, som konstitueres som nyhedsdirektør. Hertz er nyhedschef og leder af nyhedscentret.

Et lille puf får danskere til at tage stilling til organdonation

På trods af debatter, kampagner og større viden i befolkningen kniber det stadig med at få folk til at registrere sig i donorregistret. I et forsøg med et pop op-vindue på sundhed.dk tog knap 11.000 flere end normalt stilling

AF JOSEPHINE WIESENER
wiesener@k.dk

de besøgendes skærme på sundhed.dk.

De danskere, der i maj lagde vejen forbi sundhed.dk, fik en særlig opfordring. I et eksperiment lanceret i samarbejde med Sundhedsstyrelsen blev de besøgende mødt med en boks, der spurgte, om de ville tage stilling til organdonation.

"Det handler om at give folk mulighed for nemt at tage stilling i en relevant kontekst. Der kan være forskellige grunde til, at folk udskyder at tage stilling, men en del går rundt og tænker: 'Det må jeg se at få gjort på et tidspunkt'. Det tidspunkt kommer bare ikke," siger Pelle Guldborg Hansen, der er adfærdsforsker på Roskilde Universitet og del af projektet.

Sammenligner man gennemsnittet for maj de seneste tre år, tog 10.914 flere stilling til organdonation i den måned, hvor den såkaldte pop op-boks dukkede op på

Forsøget er et eksempel på begrebet nudging, der oversat til dansk betyder et "puf", hvor man forsøger at påvirke en uhensigtsmæssig adfærd med en form for psykologisk funderet virkemiddel. I denne sammenhæng kan det være den ellers velbegrundede intention om at tage aktiv stilling til organdonation, som ikke føres ud i livet.

"Hvis du var et fuldstændig rationelt individ og ønskede at registrere dig i donorregistret, havde du allerede gjort det. Derfor burde pop op-vinduet i princippet ikke gøre nogen forskel, men det gør det i praksis, fordi vi ikke alle lever op til vores rationelle selvbillende," påpeger Pelle Guldborg Hansen. Her kan en pop op-boks give det nødvendige puf for at gøre tanke til handling.

"Når du intuitivt tænker på en pop op-boks, er det som

Det er første gang, vi gør brug af nudging, og resultatet har været meget positivt. Vi har rigtig mange brugere hver måned, og når de ikke kan undgå at få en pop op-boks, sender det et stærkt signal om, at det er vigtigt at tage stilling.

MORTEN ELBÆK PETERSEN, DIREKTØR FOR SUNDHED.DK

regel kun de virkelig irriterende, du kan huske. Men langt de fleste pop op-bokse passerer dig ganske ubemærket og er der som en hjælp og støtte, for eksempel når Word spørger, om du vil gemme et dokument, inden du lukker det. Det samme gør sig gældende her, fordi der på sundhed.dk opstår en oplagt anledning til at tage

stilling," forklarer Pelle Guldborg Hansen.

Medlem af Det Ethiske Råd og professor i etik ved Aalborg Universitet Thomas Ploug forholder sig positiv over for tiltaget og så gerne, at den form for opfordring blev udbredt.

"Organdonation er et vigtigt område at opfordre til

stillingtagen, og her har man direkte mulighed for at handle på opfordringen. Jeg kunne sagtens forestille mig, at man i det offentlige interaktion med borgerne opfordrede på en lignende måde i andre sammenhænge," siger han og påpeger, at fordelene ved kampagnen er, at den ikke forsøger at presse folk i en specifik retning.

"Man kan diskutere, hvorvidt de danske sundhedsmyndigheder skal opfordre til en bestemt stillingtagen, men dybest set må vi alle være interesserede i, at man tager stilling. Styrken ved tiltaget er, at man ikke bliver opfordret til et bestemt valg, men bliver opfordret til at tage stilling," fastslår Thomas Ploug.

I maj havde forsiden på sundhed.dk 380.000 sidevisninger, hvoraf knap 27.000 besøgende klikkede videre, da de blev mødt med pop op-boksen.

"Det er første gang, vi gør brug af nudging, og resulta-

tet har været meget positivt. Vi har rigtig mange brugere hver måned, og når de ikke kan undgå at få en pop op-boks, sender det et stærkt signal om, at det er vigtigt at tage stilling," siger direktør for sundhed.dk Morten Elbæk Petersen.

Han vil ikke afvise, at pop op-boksen igen finder vej til sundhed.dk

Den markante stigning i registreringer kan dog ikke entydigt tilskrives pop op-boksen, mener Bjørn Ursin Knudsen, der er fuldmægtig i Sundhedsstyrelsen.

"Vi kan ikke entydigt sige, at det er pop op-boksen, som har forårsaget stigningen i registreringer, for vi kan ikke adskille årsagerne til tilmeldingerne. Andre kampagner kan også have haft en indflydelse," siger han og påpeger, at der ikke er noget, som tyder på, at pop op-boksen har medført et andet udfald til enten nej eller ja-siden end normalt, når folk tog stilling til organdonation.

DANMISSION
FREMTIDS
BØRN

GIV EN GAVE
FOR LIVET

Millioner af børn lever under fattigdomsgrensen.

Men bag statistikker gemmer der sig børn som Landry. Og for ham er din hjælp en gave for livet.

I DANMISSION FORANDRER VI LIV OG GIVER HÅB.

VIL DU VÆRE MED?

 STØT ONLINE WWW.FREMTIDSBØRN.DK	 SMS "HÅB" TIL 1245 STØT MED 100KR.	 MOBILEPAY: 41 999 341
--	--	------------------------------

MONRAD

Vilje, tidsånd og tro

Ny biografi om Grundlovens fader af Henrik Gade Jensen. Bogen udfolder D.G. Monrads liv og uvurderlige betydning for det demokrati, vi kender i dag.

Udkommer i dag!

347 SIDER • 299,95 KRONER

KRISTELIGT DAGBLADS FORLAG • KØB BOGEN PÅ SHOP.K.DK ELLER HOS DIN BOGHANDLER